

**Putování
po
stopách**

HUDEBNÍCH NÁSTROJŮ

Hra (nejen) pro děti v rámci 56. ročníku
Hudebního festivalu A. Dvořáka Příbram

V minulých letech jsme se vydávali na cesty po stopách Antonína Dvořáka a v rámci Roku české hudby i mnoha dalších slavných hudebních skladatelů. Žádná z jejich skladeb by ale nevznikla, kdyby neexistovalo něco, na co by ji bylo možné zahrát. Tím „něčím“ jsou samozřejmě hudební nástroje. A my si na této cestě, určené dětem ve věku 4 – 8 let (samozřejmě, že můžou jít i mladší nebo starší ☺), ukážeme některé z nich.

INSTRUKCE

Vaším úkolem je navštívit 9 stanovišť (plus jedno bonusové), na kterých jsou buď schované krabičky, a nebo na daných místech najdete úkoly, které určitě nepřehlédnete. Krabičky i úkoly hledáte pomocí mapy, fotografie a indicie. Krabičky a úkoly je možné objevit pouze v době konání 56. ročníku Hudebního festivalu A. Dvořáka, tedy od 22. dubna do 3. června 2025.

Na cestě vás bude provázet tato knížečka, ve které najdete nápovědy ke každému z míst a na prostředním dvoulistu prostor na doplnění křížovky, jejíž vylustění je cílem této hry – a také místo na otisknutí kontrolních razítek. V knížce i při plnění úkolů objevíte také několik QR kódů s odkazy na hudební skladby.

Aby se vám podařilo krabičku a úkoly co nejlépe objevit, držte se následujících instrukcí:

- 🎵 **Nejdříve se dostaňte na označené místo na mapě.**
- 🎵 **Když tam budete stát, pozorně se rozhlédněte kolem dokola, dokud nevidíte výhled jako na fotografii.**
- 🎵 **Máte před sebou daný výhled? Super... teď už jen pomocí indicie identifikujte to správné místo, kde máte hledat krabičku/úkol.**
- 🎵 **Krabička je téměř vždy celá zakrytá a to buď jehličím nebo hlinou....nebojte se tedy si při pátrání trochu ušpinit ruce.**

Snažili jste se, jak jen jste mohli, jste si jistí, že jste na správném místě, ale krabička či úkol nejsou k nalezení? Pak nám, prosím, zavolejte na tel. č. 605 122 475 nebo 725 887 066, abychom mohli místo co nejdříve zkontrolovat a situaci případně napravit. Místo razítka si poříďte na daném místě fotografii, kterou pak ukážete při předávání knížečky jako důkaz, že jste na místě opravdu byli.

Prosím, buďte ohleduplní k ostatním „pátračům“ a s vyndáním ze skryše zkuste počkat do chvíle, kdy vás nikdo nevidí. Po nalezení krabičky si přečtěte povídání o hudebním nástroji, který s tímto místem souvisí /tyto texty najdete v druhé polovině knížečky/, vyřešte úkol, otiskněte si razítko a pak vše vraťte do igelitového sáčku a do krabičky, kterou důkladně zavřete. Pak krabičku schovejte tam, kde jste ji našli a to tak, aby nebyla viditelná pro náhodného kolemjdoucího.

Letos jsou všechna místa s ukrytými úkoly přístupná bez časového omezení – kromě jediného, kterým je knihovna, v níž najdete Bonusový úkol.

Za každý vyplněný dvoulist s úkoly získáte při jeho odevzdání v dětském oddělení Knihovny Jana Drdy malou odměnu.

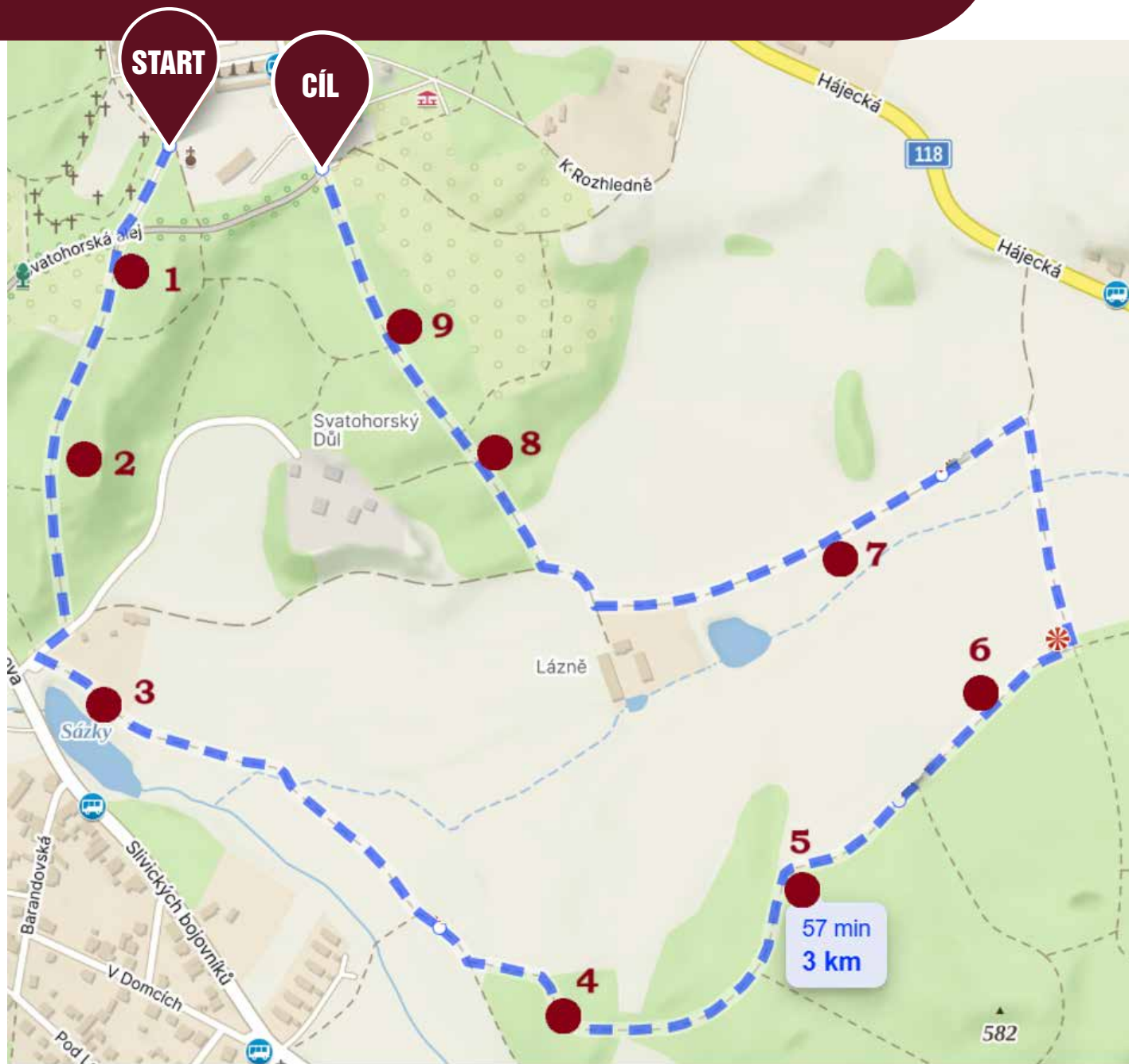
Pro dvacet z vás, které v červnu po ukončení hry vylosujeme, jsou pak připraveny odměny velké ☺.

Dětské oddělení Knihovny Jana Drdy má otevřeno:

pondělí: 9:00 – 18:00
úterý: 12:00 – 18:00
středa: 9:00 – 18:00
čtvrtek: zavřeno
pátek: 12:00 – 18:00
sobota: 8:00 – 12:00

Budeme se na vás těšit ☺

MAPA JEDNOTLIVÝCH STANOVISŤ

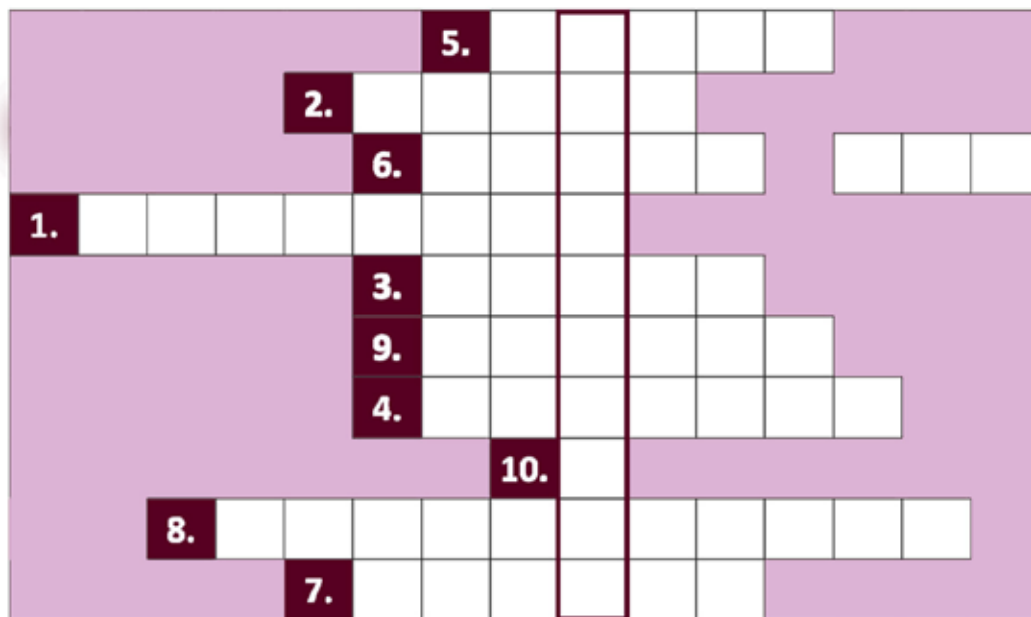

A photograph of a forest path. In the foreground, there is a large, weathered tree stump on the left side of the path. The path is made of dirt and is flanked by tall, slender trees with green foliage. The path leads into the distance, where more trees are visible. The lighting suggests a sunny day with dappled shadows on the ground.

**NEJVĚTŠÍ KÁMEN VYHLEDEJ,
ALE NA NĚJ SI NESEDEJ,
RADĚJ TO KOLEM PROHLEDEJ.**

3

**VRBA, MALÁ, VRBA,
COPAK ASI SKRÝVÁ?
SKRÝVÁ MALOU KRABIČKU,
NAJDEŠ JI ZA CHVILIČKU.**

5

**POŘÁD PATŘÍ MEZI STROMY,
JEN UŽ NEVYPADÁ JAKO ONI.
PRAPODIVNÝ TENHLE KMEN,
KRABIČKU SI NAJDI V NĚM.**

4

**KDO TENHLE STROM OHLÓDAL?
KŮRU NA ZEM VEDLE DAL?
KDO TO ASI TAK MOHL BÝT?
TEN, KDO CHTĚL KRABIČKU SKRÝT.**

6

**DOVEĎ TEĎ SVŮJ SVIŽNÝ KROK,
KE STROMU, CO VELÍ LEVOBOK.
STOJÍ SI NA LEVÉ STRANĚ,
HODNĚ VĚTVÍ VLEVO JE,
LEVÁ ZNÍ DOST OBEHRANĚ,
VLEVO KOUKNI – TAM TO JE.**

7

**STROM S KMENEM JAKO PRAK,
UKAZUJE DO OBLAK.
TY VŠAK K JEHO KMENI SHLÉDNI,
KE KRABÍČCE SE TU SEHNI.**

8

**KOŘEN SE TU K CESTĚ PLAZÍ,
POJĎTE K NĚMU BLÍŽE DRAŽÍ.
PAŘEZ PAK KDYŽ PROHLEDÁTE,
RÁZEM KRABÍČKU MÁTE.**

9

**MALÝ PATNÍK U CESTY,
NEZNAMENÁ NEŠTĚSTÍ.
MOŽNÁ TU LAVIČKA BYLA,
TEĎ SE TU KRABÍČKA SKRYLA.**

CHCEŠ-LI SI JEŠTĚ CHVÍLI HRÁT,
JE ČAS DO KNIHOVNY POSPÍCHAT.
POSLEDNÍ ÚKOL TU ČEKÁ,
KDO NENÍ ZDATNÝ, AŽ SE LEKÁ.

**Chcete se o hudebních nástrojích dozvědět víc?
Tyto knížky vám pomůžou :)
(k dispozici v dětském oddělení Knihovny J. Drdy)**

Hurvínkovy hudební
pohádky / Helena
Štáchová, Jiří Me-
lišek

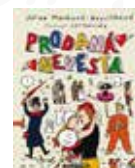
Moje klasické
hudební nástroje /
Séverine Cordier

Nebojte se klasiky :
nástroje, skladatelé,
historie hudby /
Richard Bratby, Nik
Neves

Strado & Varius
ve škole Johanna
Sebastiana Bacha /
Martina Skala

Prodaná nevěsta /
podle stejnojmenné
opery Bedřicha
Smetany a Karla
Sabiny/Jiřina Mar-
ková-Krystlíková,
Jiří Votruba

Skladatelník :
55 hudebních géníů
a co o nich vědět /
Anna Novotná, Jiří
Votruba

Kašpárkova hu-
debka: bejbypan-
ková vřešticí kniha
o muzice / koncept
a text: Pavel Kružík
a Hana Kružíková;
ilustrace: Lukáš
Urbánek

Rusalka / podle
stejnojmenné opery
Antonína Dvořáka
napsala Jiřina
Marková-Krystlí-
ková; ilustroval Jiří
Votruba

Příběh ukrytý
v notách. Šípková
Růženka : spící
krasavice / ilustrace
Jessica Courtney-
-Tickleová

Objevujeme svět!.
Hudba / ilustrovala
Nathalie Choux

Škola hry na klavír:
nejsnazší cesta ke
hře na klavír pro děti
i dospělé : průvodce
pro rodiče - metodika
pro učitele - učeb-
nice pro samouky /
napsala a ilustrovala
Štěpánka Cimlová

Muzikopohádky /
Šárka Komárková;
ilustrace Patrice
Koubská

PROSTOR NA RAZÍTKA:

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

Jméno.....

věk.....

kontakt (telefon, e-mailová adresa).....

Tajenka křížovky.....

Letošní Putování po stopách podpořila společnost

UKLIDÍME.TO
úklidové služby

Přenechte starost
o svou domácnost
této společnosti,
a vyražte na výlet 😊

Hudební nástroje dělíme do 3 hlavních skupin:

- **Strunné**
 - **smyčcové**
 - housle, viola, violoncello, kontrabas
 - **drnkací**
 - kytara, harfa, cembalo
 - **úderné (kladívkové)**
 - klavír, cimbál
- **Dechové**
 - **dřevěné**
 - pikola, klarinet, saxofon, fagot, hobo
 - **žestové**
 - trubka, tuba, pozoun, lesní roh
 - **vícehlasé**
 - varhany, akordeon
- **Bicí**
 - **blanzvučné**
 - tympány, velký buben, malý buben
 - **samozvučné**
 - triangel, činely

HOUSLE jsou jedním z nejkrásnějších hudebních nástrojů. Jsou vyrobeny ze dřeva a mají čtyři struny. Na ty struny se hraje smyčcem – to je taková tyčka s koňskými žíněmi, které se mažou speciální pryskyřicí, aby to pěkně klouzalo a znělo.

Hrát na housle je trochu jako kouzlit. Jednou rukou držíš housle pod bradou a prsty mačkáš struny, druhou rukou taháš smyčcem. Když to uděláš správně, housle vydají krásný tón. Nejprve se naučíš jednoduché písničky, ale brzy můžeš hrát i rychlé a veselé skladby, které se líbí všem!

Housle se vyrábí v různých velikostech, takže jsou i pro tebe ty pravé – menší a lehčí, aby se ti dobře držely. A když budeš růst, dostaneš větší, až nakonec budeš mít ty dospělácké.

Housle jsou zvláštní tím, že s nimi můžeš vyprávět různé příběhy pomocí hudby. Někdy zní vesele, jindy smutně, a když chceš, mohou být i dramatické nebo tajemné. S houslemi si můžeš zahrát sólově, v kapele nebo třeba v orchestru – a to je teprve zážitek!

VIOLA je sestřička houslí, ale je o trochu větší a má hlubší, sametový zvuk. Zatímco housle zní vysoko jako ptáček, viola umí zahrát tóny, které jsou měkké a uklidňující, jako když vítr šeptá v lese.

Viola má čtyři struny, stejně jako housle, ale její nejhlubší struna se jmenuje „C“, což jí dává ten zvláštní a krásný tón. Hraje se na ni také smyčcem – dlouhou tyčkou s napnutými koňskými žíněmi. Aby smyčec dobře klouzal po strunách, potírá se kalafunou, což je pryskyřice podobná lepidlu.

Viola se drží podobně jako housle – položíš si ji na rameno a přidržuješ bradou. Prsty jedné ruky mačkají struny na hmatníku, a druhou rukou pohybuješ smyčcem.

Proč je viola zajímavá? Je to nástroj, který často hraje v orchestru nebo komorní hudbě, kde tvoří prostřední tóny mezi hlubokými tóny violoncella a vysokými tóny houslí. Když se všechny nástroje spojí, zní hudba úplně kouzelně! Violu ale můžeš slyšet i sólo, třeba když někdo zahraje krásnou klidnou skladbu, při které zavřeš oči a necháš se unášet melodií.

Viola je skvělá i pro malé hudebníky, protože existují menší verze pro děti. Na violu můžeš hrát písničky, které tě baví, a rozdávat radost sobě i ostatním.

vlevo housle, vpravo viola – jsou si podobné, viď 😊

Felix Mendelssohn-Bartholdy:
Koncert pro housle e moll, op. 64

Béla Bartók:
Koncert pro violu a orchestr

Solo housle:
J.S. Bach: Partita pro housle

Solo viola:
Henri Vieuxtemps:
Capriccio pro solo violu

VIOLONCELLO, někdy také jen „**CELLO**“, je nádherný hudební nástroj, který má hluboký a bohatý zvuk. Je to jako by mluvilo lidským hlasem – může být jemné a něžné, ale také silné a majestátní.

Violoncello je větší než housle nebo viola, a proto se na něj hraje trochu jinak. Hráč na violoncello si sedne na židli, nástroj si opře o tělo a spodní část cello spočívá na zemi díky kovovému bodci. Smyčec se pohybuje přes čtyři struny a vytváří nádherné tóny. Každá struna má svůj vlastní tón – od vysokých po hluboké.

Violoncello má dřevěné tělo, které je duté, aby mohl zvuk krásně rezonovat. Smyčec, kterým se hraje, je dlouhá tyč-

ka s koňskými žíněmi, které se potírají kalafunou, aby struny lépe zněly. Zábavné je, že můžeš hrát nejen smyčcem, ale také brnkat prsty – tomu se říká pizzicato.

Zvuk violoncella je tak krásný, že ho často slyšíme v orchestrech nebo v komorní hudbě. Hraje melodie, které umí dojmout, a dodává hudbě hloubku. Ale violoncello může hrát i sólově – tehdy je to jako bys poslouchal/a vyprávění plné emocí.

Cello existuje i ve velikostech pro děti, takže s ním může začít každý, i malý hudebník.

Druhým největším hudebním nástrojem je **KLAVÍR** (schválně, který je ten největší? Napovím: najdeš ho v kostelích a má spoustu velkých píšťal).

Klavír je velký hudební nástroj s mnoha bílými a černými klávesami. Když na klávesu stiskneš prstem, klavír vydá tón. Můžeš tisknout i víc kláves najednou a všechny zároveň zahrají.

Uvnitř klavíru jsou ukrytá kladívka a struny. Když stiskneš klávesu, kladívko jemně udeří do struny, která začne vibrovat a vydá tón. Čím delší je struna, tím hlubší tón vydává. A když chceš tón zastavit, pustíš klávesu, a klavír to za tebe zařídí.

Hraní na klavír je zábava! Můžeš na něj hrát jemně, jako bys šeptal/a, nebo pořádně nahlas, jako bouřka. Zahrát můžeš cokoli – písničky, které znáš, pohádkové melodie nebo dokonce vlastní skladby. Klavír má 88 kláves, takže na něj můžeš hrát jak vysoké tóny, tak i hluboké a dunivé.

Klavír má ještě pedály u nohou. Když na ně šlápněš, dokážeš tón prodloužit nebo změnit jeho zvuk. Je to skoro jako mít další kouzlo navíc! Pedály ale začínáme používat, až když jsme v hraní trochu zkušení.

Klavíru říkáme také někdy **PIÁNO**. Existuje ve dvou podobách – jako **KONCERTNÍ KŘÍDLO** (někdy se zjednodušeně používá právě pro něj pojmenování **KLAVÍR**). Je větší a uvidíš ho hlavně na koncertech. Doma lidé mívají **PIANINA**, která stojí „zady“ u zdi.

Antonín Dvořák:
Violoncellový koncert b moll

Ludwig van Beethoven:
Klavírní koncert č. 5 Es dur
(„Císařský“)

Antonín Dvořák: Klid lesa

Na klavír můžeš hrát skladby jak dávných skladatelů např. **Nokturna od Fredericka Chopina**

Solo violoncello: J. S. Bach:
Violoncellová suita č. 1

tak těch, které určitě poznají i Tvoji rodiče 😊
Can't Help Falling in Love (Elvis Presley)

Jedním z nejstarších a nejkouzelnějších hudebních nástrojů je **HARFA**. Harfa vypadá jako velká trojúhelníková konstrukce s mnoha strunami – někdy jich má i přes čtyřicet! Když strunu prsty jemně rozezníš, vydá nádherný zvuk, který připomíná kapky vody nebo pohádkovou melodii.

Na harfu se hraje tak, že si ji hráč posadí na kolena nebo před sebe. Prsty jedné i druhé ruky hladí nebo brnkají na struny. Každá struna má jinou délku a tloušťku, což znamená, že vydává jiný tón – některé jsou vysoké jako ptačí zpěv a jiné hluboké jako řeka. Na harfu se dá hrát pomalu a něžně, ale také rychle a energicky, podle toho, jaký příběh chceš hudbou vyprávět.

Možná sis všiml/a, že struny na harfě mají různé barvy. To pomáhá hráči, aby se neztratil mezi tolika strunami. Červené struny označují tón „C“ a modré nebo zelené tón „F“. Díky tomu je snadnější najít ty správné tóny, i když je strun tolik.

Harfa má různé velikosti. Existují velké harfy pro koncerty, ale i menší harfy, na které si mohou zahrát děti. Učení hry na harfu je zábavné a můžeš na ni hrát nejen klasickou hudbu, ale také písničky, které znáš.

Claude Debussy:
Danses sacrée et profane

Solo harfa:
Claude Debussy: Měsíční svit

TYMPÁNY jsou velké bubny, které jsou součástí orchestru. Možná sis jich všiml/a – vypadají jako obrovské mísy nebo kotle, na kterých se hraje paličkami. Tympány vydávají krásné a mohutné zvuky, které někdy znějí jako bouřka.

Tympány mají zvláštní povrch, který se nazývá blána. Když do blány udeříš paličkou, začne vibrovat a vydá hluboký tón. Tón tympánu se dá měnit pomocí pedálů, které napínají nebo povolují blánu. Čím více je blána napnutá, tím vyšší tón buben vydává. To je super, protože tympány mohou hrát různé tóny, nejen obyčejné „buch buch“!

V orchestru tympány často vytvářejí napětí nebo zdůrazňují důležité okamžiky. Když hraje celý orchestr a tympány se přidají, zní to velkolepě! Ale tympány se dají použít i v klidných a jemných skladbách – dokážou být velmi něžné a přidat hudbě tajemnou atmosféru.

Hra na tympány je zábavná. Potřebuješ dobrou rytmiku, šikovné ruce a hlavně cit pro hudbu. Paličky, kterými se hraje, mohou mít různé konce – někdy jsou měkké, jindy tvrdé – podle toho, jaký zvuk chceš vytvořit.

Pokud bys chtěl/a zkusit hru na tympány, můžeš začít třeba na menších bubnech a postupně se učit, jak používat pedály a hrát různé tóny.

V orchestrech často hráči na tympány hrají také na menší nástroje – triangl nebo činely.

Michael Daugherty: Raise the Roof

Tato moderní skladba je koncertem pro tympány a orchestr, kde tympány vystupují jako sólový nástroj.

zvuk tympánů

LESNÍ ROH (nebo se také říká **HORNA**) je krásný nástroj s dlouhou zatočenou trubicí, která se leskne jako zlato. Když na něj zahraješ, může znít jako volání z lesa nebo jako fanfára krále! Hraje se na něj tak, že do něj foukneš a měníš tón pomocí ventilek a rtů. Čím silněji foukneš, tím hlasitější a výraznější tón získáš.

Tento nástroj se často používá v orchestru, kde dokáže hrát hluboké, měkké tóny, ale i silné, hrdinské melodie. Lesní roh se původně používal k dorozumívání v lesích a při lovu, dnes je ale oblíbený v klasické hudbě i ve filmech. Jeho zvuk může být smutný, tajemný i slavnostní.

Richard Strauss:
Koncert pro lesní roh č. 1 Es dur

Solo lesní roh: J. S. Bach:
Suita pro lesní roh

FLÉTNY jsou lehké, snadno přenosné nástroje, které dokážou krásně zpívat! Existuje mnoho druhů fléten, z nichž každá má svůj jedinečný zvuk.

• **Zobcová flétna** je skvělá pro začátečníky. Má rovný tvar, na horním konci je náustek, do kterého se fouká, a na těle má dírký, které zakrýváš prsty. Když je správně zakryješ a foukneš, vytvoříš různé tóny a melodie. Na zobcovou flétnu hrají děti ve škole, ale také ji používají hudebníci v barokní hudbě!

• **Příčná flétna** je trochu složitější, protože se na ni fouká z boku přes otvor. Je vyrobená většinou z kovu a má krásný, jasný zvuk, který připomíná zpěv ptáků nebo šumění větru. Hudebníci na ni hrají v orchestrech i v moderní hudbě, protože její zvuk je jemný a vzdušný

• **Panova flétna** je zajímavá tím, že se skládá z několika trubiček různé délky. Každá trubička vydává jiný tón a hraje se na ni tak, že foukáš přes horní okraj trubiček. Panova flétna se používá v lidové hudbě a její melodie zní kouzelně, jako by přicházely z pohádky.

Flétny jsou skvělé pro každého, kdo chce začít s hudbou, protože se na ně dá snadno naučit jednoduché písničky a jejich zvuk je příjemný a veselý.

Wolfgang Amadeus Mozart:
Koncert pro flétnu a harfu C dur

J. S. Bach: Partita a moll
pro sólovou flétnu

Gabriel Fauré: Sicilienne

KLARINET je dlouhý, štíhlý nástroj s mnoha klapkami a náustkem, do kterého se fouká přes malý plátek. Tento plátek se rozechvěje a vytvoří krásný zvuk, který může být jemný, sametový, ale i veselý a rozverný! Klarinet se používá v různých hudebních stylech – v klasické hudbě, jazzu i lidových písních.

Když na klarinet hraješ, prsty stiskávají klapky, které mění výšku tónů. Nástroj dokáže hrát jemné, tiché melodie, ale i veselé a rychlé tóny, které zní jako zpěv ptáků nebo smích. Klarinetisté v orchestru často hrají krásné melodie, které připomínají lidský hlas.

Tento nástroj je velmi oblíbený, protože má teplý, příjemný zvuk a je skvělý pro sólovou hru i hraní ve skupině s dalšími nástroji. Klarinet je jako kouzelná hůlka, která dokáže vyčarovat nejrůznější hudební barvy a nálady!

**Hudební festival přináší
i v letošním roce doprovodné programy,
které potěší zejména děti a mládež.**

BONUS:

Putování je tematicky propojeno s turistickým pochodem Dvořákova Vysoká, který vzniká ve spolupráci s Památkem A. Dvořáka a Knihovnou Jana Drdy a uskuteční se 1. května. Na trase se můžete těšit na další – méně tradiční – hudební nástroje.

9. ročník výtvarné soutěže – zapojte se!

Také letos se mohou děti zapojit do tradiční výtvarné soutěže! Každoročně je propojena s operním představením pro děti. Ale i když na něj nepůjdete, nezoufejte, i tak se můžete soutěže zúčastnit. Tvořte na téma **HUDEBNÍ NÁSTROJE**.

Jak se zúčastnit?

Pošlete obrázky (max. formát A3) na adresu:
Dvořákovo Příbramsko, Žižkova 708, Příbram II, 261 01
Uzávěrka: 4. června 2025
Vyhlášení vítězů: poslední červnový týden
Obrázky vítězů soutěže a všech laureátů budou celoročně vystaveny v Domě Natura.

Wolfgang Amadeus Mozart:
Koncert pro klarinet A dur

Klarinetové solo z opery Tosca
od Giacoma Pucciniho

ve spolupráci s Knihovnou Jana Drdy

Knihovna je pověřena výkonem regionálních funkcí

a za podpory spol. Uklidíme to

